

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Rychlého a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobkyně: **M. M. N.**, zastoupená Mgr. Martinou Klementovou, advokátkou se sídlem Veleslavínova 363/33, Plzeň, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 8. 2024, č. j. 55 Ad 7/2024 - 32,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 8. 2024, č. j. 55 Ad 7/2024 - 32, **se ruší**, a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalovaná rozhodnutím ze dne 19. 12. 2023, č. j. VYCH-VČ-19. 12. 2023-ČSSZ/X, rozhodla, že se žalobkyni ode dne 18. 1. 2023 zvyšuje procentní výměra starobního důchodu o částku zvýšení za 2 děti o 1 000 Kč měsíčně. Rozhodnutím ze dne 17. 4. 2024, č. j. RN-X, žalovaná zamítla námitky žalobkyně a potvrdila prvostupňové rozhodnutí.

[2] Proti rozhodnutí o námitkách podala žalobkyně žalobu u Krajského soudu v Českých Budějovicích (dále jen „*krajský soud*“), který ji rozsudkem ze dne 27. 8. 2024, č. j. 55 Ad 7/2024 - 32, zamítl jako nedůvodnou.

[3] Krajský soud vycházel z toho, že dle žalované byly splněny podmínky pro přiznání zvýšení starobního důchodu za dvě vychované děti (A. H. a P. L.). Naopak žalobkyni nebylo

přiznáno zvýšení za další dvě děti (D. P. a K. L.), které byly rozsudkem Okresního soudu v Prachaticích ze dne 18. 7. 1989, č. j. 4 Nc 202/88 - 50 (dále jen „*rozsudek o svěření do péče*“), svěřeny do výchovy jejich otce, K. L. (biologickou matkou dětí byla N. L.). Žalobkyně se za K. L. provdala v roce 1990 a jejich manželství bylo rozvedeno až v době zletilosti obou dětí. Žalobkyně tak měla za to, že zajišťovala největší podíl péče i o tyto dvě děti. Žalovaná naopak shledala, že o tyto děti v největším rozsahu pečoval jejich otec.

[4] Nejprve se krajský soud zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí o námitkách, přičemž konstatoval, že rozhodnutí je přezkoumatelné, neboť je z něj patrné, proč nebylo námitkám vyhověno. Dále uvedl, že dítětem ve smyslu § 32 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „*zákon o důchodovém pojištění*“), se rozumí vlastní dítě, dítě osvojené nebo dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu nebo orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Žalobkyně není biologickou matkou dětí, ani jí děti nebyly svěřeny do pěstounské péče, a tudíž žalobkyně nespadá do okruhu osob, které by mohly mít na zvýšení starobního důchodu za výchovu dětí nárok. Děti byly pravomocným rozhodnutím soudu svěřeny do výchovy otce, který je tedy osobou zajišťující jejich výchovu. S ohledem na uvedené bylo dle krajského soudu nadbytečné zabývat se tím, kdo osobně pečoval o děti v největším časovém rozsahu. Krajský soud tak konstatoval, že podklady opatřené žalovanou ve správním řízení poskytovaly dostatečnou oporu pro závěr o tom, že žalobkyni nebylo možné přiznat jí požadované zvýšení starobního důchodu.

[5] Proti rozsudku krajského soudu podává žalobkyně (dále jen „*stěžovatelka*“) kasační stížnost, jejíž důvody podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) soudního řádu správního (dále jen „*s. ř. s.*“).

[6] Stěžovatelka namítá, že žalovaná nedostatečně zjistila skutkový stav a nesprávně hodnotila provedené důkazy. V rozhodnutí o námitkách žalovaná konstatovala, že se nepodařilo prokázat, že stěžovatelka o děti pečovala v největší míře a že naopak lze dovodit, že o děti pečoval v největší míře jejich otec. Žalovaná však neuvádí, na základě jakých důkazů k těmto závěrům dospěla. Rozhodnutí o námitkách dle stěžovatelky vychází jen z rozsudku o svěření do péče, aniž by žalovaná zjišťovala skutečný stav. Podle stěžovatelky však rozsudek o svěření do péče nemůže být jediným podkladem rozhodnutí o námitkách, obzvláště, pokud žalobkyně míru péče otce o děti zpochybňuje po celou dobu řízení. Dále stěžovatelka konkrétně uvádí, jaké další podklady měla žalovaná zohlednit. Tyto námitky stěžovatelka uplatnila také v řízení před krajským soudem, avšak krajský soud je neshledal důvodné.

[7] Krajský soud se nesprávně vypořádal s námitkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí o námitkách. Nepřezkoumatelný je rovněž napadený rozsudek, neboť krajský soud dostatečně nevysvětlil své úvahy a nevypořádal se se všemi žalobními námitkami.

[8] Stěžovatelka má za to, že se jedná o oblast, která dosud nebyla řešena judikaturou Nejvyššího správního soudu, a bylo by tedy namístě postupy správních orgánů sjednotit.

[9] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvádí, že nebylo prokázáno, že se v období od uzavření manželství stěžovatelky a K. L. do zletilosti obou dětí stěžovatelčina péče o děti vymykala obvyklému způsobu řádné společné péče rodičů.

pokračování

Stěžovatelka ve správním řízení neoznačila důkazní prostředky, z nichž by vyplývalo, že by o děti pečovala v největším rozsahu ona, a proto lze uzavřít, že o děti v největším rozsahu pečoval jejich otec, K. L.

[10] Nejvyšší správní soud nejprve hodnotil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatuje, že byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102, věta první s. ř. s.), proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatelka je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupena advokátkou.

[11] Dříve, než mohl Nejvyšší správní soud posoudit námitky uplatněné v kasační stížnosti, musel posoudit otázku její přijatelnosti. Přijatelnost je obecně dána v případech, k nimž se judikatura doposud nevyjádřila, v nichž existuje judikatura rozporná (nejednotná), nebo je potřeba učinit judikaturní odklon. Dále přijatelnost zakládá rovněž zásadní pochybení krajského soudu, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele (blíže viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39, č. 933/2006 Sb. NSS, a ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021 – 28, č. 4219/2021 Sb. NSS; všechna zde citovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Pro úplnost lze dodat, že uvedená judikaturně ustálená kritéria přijatelnosti kasační stížnosti, vycházející z citovaného usnesení č. j. 1 Azs 13/2006 – 39, jsou použitelná i po novele § 104a odst. 1 s. ř. s., která s účinností od 1. 4. 2021 rozšířila okruh případů, při jejichž přezkumu zdejší soud posuzuje přijatelnost kasační stížnosti (viz výše rovněž odkazované usnesení č. j. 9 As 83/2021 – 28).

[12] Stěžovatelka k přijatelnosti kasační stížnosti uvádí jen to, že v nynějším případě „se jedná o oblast, která nebyla dosud plně řešena judikaturou Nejvyššího správního soudu“. Dále tvrdí, že krajský soud nesprávně posoudil námitku nepřezkoumatelnosti rozhodnutí o námitkách a nedostatečného zjištění skutkového stavu žalovanou, přičemž toto tvrzení lze kvalifikovat jako možné zásadní pochybení krajského soudu ve smyslu citovaného usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Azs 13/2006 – 39. Nejvyšší správní soud uvádí, že v rámci této kategorie přijatelnosti kasační stížnosti není povolán přezkoumávat jakékoliv pochybení krajského soudu, ale pouze pochybení takové intenzity, o němž se lze důvodně domnívat, že kdyby k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné. To ovšem ze stěžovatelčiny kasační argumentace vyplývá. Jestliže by závěr krajského soudu, že žalovaná mohla při svém rozhodování vycházet jen z rozsudku o svěření do péče a že je rozhodnutí o námitkách přezkoumatelné, byl nesprávný, mohla by tato skutečnost mít vliv na rozhodnutí o věci.

[13] Kasační stížnost je tedy přijatelná.

[14] Nejvyšší správní soud poté přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

[15] Kasační stížnost je důvodná.

[16] Ze systematického hlediska je nejprve vhodné zabývat se kasačním důvodem podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., tedy tvrzenou nepřezkoumatelností napadeného

rozsudku. Pokud by byl tento rozsudek nepřezkoumatelný, musel by jej Nejvyšší správní soud zrušit, a to i bez námítky stěžovatelky.

[17] Dle stěžovatelky krajský soud nevysvětlil dostatečně své úvahy a nevypořádal se se všemi žalobními námitkami. Z napadeného rozsudku nicméně vyplývá, proč shledal krajský soud žalobu nedůvodnou a jaké úvahy jej k tomu vedly. Krajský soud se rovněž vypořádal se stěžejními žalobními námitkami, tedy námitkou nedostatečně zjištěného skutkového stavu a námitkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí o námitkách. Posouzení zákonnosti těchto závěrů je již otázkou jinou (viz níže). Byť je odůvodnění napadeného rozsudku stručné, jsou z něj rozhodovací důvody patrné.

[18] Kasační důvod ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. tedy není dán.

[19] Podle čl. II bodu 1 zákona č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 323/2021 Sb.“), *starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, se zvýší o 500 Kč měsíčně za každé dítě, které pojištěnec vychoval, od splátky důchodu splatné v lednu 2023, jsou-li splněny podmínky stanovené v bodech 3 až 5.*

[20] Podle čl. II. bodu 3 zákona č. 323/2021 Sb. *podmínky výchovy dítěte se pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1 současně započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy.*

[21] Podle § 32 odst. 4 věty první zákona o důchodovém pojištění *podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod je splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků.*

[22] Podle § 20 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění *se dítětem pro účely tohoto zákona rozumí dítě vlastní, a pokud se dále nestanoví jinak, též dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů.*

[23] Podle § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění *za dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů se považuje mimo jiné dítě manžela, které mu bylo svěřeno do výchovy rozhodnutím soudu nebo na základě dohody rodičů schválené soudem.*

[24] Zvýšení starobního důchodu podle čl. II zákona č. 323/2021 Sb. tedy náleží osobám, kterým byl starobní důchod přiznán před 1. lednem 2023, a to za každé dítě, které tato osoba vychovala. Podmínky výchovy dítěte se posuzují podle zákona o důchodovém pojištění, přičemž zvýšení lze započítat pouze jedné osobě, a to té, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu. Nejprve je tedy třeba posoudit, zda osoba vychovala *dítě* ve smyslu § 20 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění a poté, pokud dítě vychovávalo více osob, kdo o dítě *osobně pečoval v největším rozsahu*. Krajský soud v nynější věci shledal, že ve vztahu ke stěžovateli se v případě dvou dětí nejednalo o děti ve smyslu § 20 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění, jelikož stěžovatelka není jejich biologickou matkou, ani jí děti

pokračování

nebyly svěřeny do péče rozhodnutím soudu. Proto konstatoval, že nebylo nutné se dále zabývat rozsahem péče a že žalovaná mohla vycházet pouze z rozsudku o svěření do péče.

[25] Z judikatury Nejvyššího správního soudu nicméně vyplývá, že výchova dítěte může být zohledněna i v případě, že se jedná o: (i) dítě manžela, (ii) jemuž bylo dítě svěřeno do výchovy rozhodnutím soudu. Obě tyto podmínky musí být přitom splněny kumulativně (srov. rozsudky ze dne 20. 5. 2015, č. j. 10 Ads 66/2015 - 30, a ze dne 27. 4. 2016, č. j. 6 Ads 112/2015 - 23, č. 3424/2016 Sb. NSS). Právě taková situace nastala v nyní posuzované věci, neboť děti, ve vztahu ke kterým stěžovatelce nebyl přiznán nárok na zvýšení starobního důchodu, byly svěřeny do péče jejich otce rozsudkem o svěření do péče [podmínka ad (ii)] a biologický otec dětí byl současně manželem stěžovatelky [podmínka ad (i)]. Tyto skutečnosti nebyly ve správním řízení ani v řízení u krajského soudu sporné.

[26] Závěr krajského soudu, dle něhož svěřením dětí do péče otce bez dalšího vylučuje možnost stěžovatelky uplatnit stran těchto dětí nárok na výchovné, tedy nemůže obstát. Jedná se naopak o jednu z nutných podmínek pro vznik tohoto nároku. Krajský soud právě na základě tohoto závěru dospěl k tomu, že žalovaná mohla vycházet jen z rozsudku o svěřením do péče, a žalobní námitku stran nedostatečného zjištění skutkového stavu shledal nedůvodnou. Nejvyšší správní soud dodává, že součástí správního spisu jsou kromě rozsudku o svěřením do péče také rozsudky o svěřením dalších dětí do pěstounské péče stěžovatelky a jejího manžela a evidenční listy důchodového pojištění stěžovatelky a jejího manžela. Žalovaná v rozhodnutí o námitkách konkrétně zmiňuje jen rozsudek o svěřením do péče a uvádí, že „[z] *podkladů je nepochybné, že se účastník řízení významně podílel na výchově dětí, ale podmínka péče v největším rozsahu splněna nebyla, protože ustanovení § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění svědčí otci, neboť osobně pečoval o děti do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků.*“ V žalobě stěžovatelka dále odkazovala také na výpis z živnostenského rejstříku, z něž má vyplývat, že její manžel kromě zaměstnání vykonával i samostatnou výdělečnou činnost. Krajský soud závěry žalované aproboval, jelikož považoval za stěžejní rozsudek o svěřením do péče, který dle krajského soudu vylučuje stěžovatelku z okruhu osob, jímž může být starobní důchod zvýšen o výchovné. Tím zatížil napadený rozsudek vadou nezákonnosti.

[27] S ohledem na výše uvedené Nejvyššímu správnímu soudu nezbylo, než napadený rozsudek zrušit podle § 110 odst. 1, věty první s. ř. s. Krajský soud je v dalším řízení vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Bude tedy v souladu s výše citovanou judikaturou zdejšího soudu vycházet z toho, že svěřením dětí rozhodnutím soudu do péče otce samo o sobě nevylučuje možnost, že jsou ve vztahu ke stěžovateli dětmi ve smyslu § 20 zákona o důchodovém pojištění. V návaznosti na to se pak bude zabývat tím, zda žalovaná učinila potřebná skutková zjištění za účelem posouzení, kdo o děti osobně pečoval v největším rozsahu, a zda je rozhodnutí žalované v tomto směru přezkoumatelné.

[28] V novém rozhodnutí ve věci rozhodne krajský soud též o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3, věta první s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 10. dubna 2025

JUDr. Tomáš Rychlý
předseda senátu